

Norges største teknologiregion kommer med et nødrop: Studieavgifter truer vår fremtid

Innledning

I Teknologitriangelet, bestående av bla. Universitetet i Sørøst-Norge, klyngene Electronic Coast, Powered by Telemark, og Kongsberg Technology Cluster råder det en bekymringsfull mangel på nødvendig og kompetent personell. Den nylige innføringen av studieavgifter for internasjonale studenter fra land utenfor EØS har kastet en mørk skygge over regionens fremtidige tilgang til kvalifisert arbeidskraft.

I oktober 2022 besluttet Stortinget å pålegge universiteter og høyskoler å innføre studieavgifter for studenter fra land utenfor EØS og Sveits, med virkning fra høstsemesteret 2023. Regjeringens argument om å øke inntektene og prioritere norske studenter overser betydningen av å opprettholde internasjonal tilstedeværelse og kompetanseutveksling.

De høyeste studieavgiftene for en toårig mastergrad ble etter innføringen økt til nesten én million kroner, og dette skaper en betydelig barriere for internasjonale studenter som ønsker å bidra til regionens teknologiske vekst og innovasjon.

Denne kronikken utforsker hvorfor skolepenger utgjør en trussel mot tilgangen på kompetent arbeidskraft, spesielt knyttet til ingeniørfagene, og hvorfor det er avgjørende å revurdere denne beslutningen

Mangel på kompetanse

Teknologitriangelet, som representerer 26 000 industriarbeidsplasser i regionen Porsgrunn, Kongsberg og Horten er Norges største og viktigste teknologiregion.

Med avansert ekspertise på bla. karbonfangst, autonomi, hydrogenproduksjon, vindkraft og forsvarsmateriell og maritim næring, står regionen overfor en bekymringsfull mangel på kompetent arbeidskraft. Med synkende barnefødsler, økt antall utenfor arbeidslivet, tidligere pensjonsalder og senere inntreden i arbeidslivet, har vi som land rett og slett ikke nok folk.

Samtidig ser vi et økende behov i sektorer som bla. batteri-, hydrogen- og havvindnæringen, og det understreker at behovet for ingeniører vil øke betydelig. Dette krever et helhetlig samarbeid mellom næringsliv, akademia og myndigheter.

Rapportenes klare tale

Menon Economics leverte på oppdrag fra NITO en rapport i 2023 om framtidig behov for ingeniørkompetanse i batteri-, hydrogen- og havvindnæringen fram mot 2030.

Ingeniørbehovet beskrevet i rapporten vil komme i tillegg til økt behov fra flere andre sektorer, som vil bidra til å øke gapet mellom tilbud og etterspørsel av ingeniører enda mer.

Rapporten presenterer tre scenarioer for behovet i de tre næringene. I høy-scenarioet viser analysen at det er behov for opp mot 6.000 nye ingeniører i de tre næringene, fordelt på 700 innen hydrogen, 2.500 innen havvind og 2.700 innen batteri.

Menon kommer i rapporten med tre anbefalinger som kan bidra til å sikre et stort nok antall ingeniører med den riktige kompetansen:

- 1 Sikre ytterligere samhandling mellom næringsliv og academia. Dette kan gjøres på flere måter, blant annet ved økt involvering fra bedriftenes side når det gjelder relevans og kvalitet på utdanningene
- 2 Fokus på etter- og videreutdanning, og bruke bransjens egne program for gjennomføring.
- 3 Rekruttere utenlandsk arbeidskraft som innfasingsløsning.

Bare i Grenland er det grønne planer for mer enn 50 milliarder kroner, og for å nå målene trenger vi tekniske fag, byggfag og elektrofag, men også at folk tar utdanning på master- og doktorgradsnivå, fordi de er med på å utvikle og innovere

Administrerende direktør i NHO, Ole Erik Almlid, uttalte under industrikonferanse i Porsgrunn i 2021, at situasjonen er svært alvorlig. Han vektla at regjeringen må sikre at vi har nok kompetanse og at det klimavennlige og industrielle løftet står på spill.

*«Vi risikerer at vi ikke får utviklet ideene og bedriftene, og sikret nye jobber på sikt.
Dette er en tikkende bombe for Norge som helhet»*

Utdanning som Investering:

Kristina Panotvic, en internasjonal student fra Serbia, fortalte til NrK den 11. januar 2024 at lovendringen økte prisen for hennes studier med 120 000,- pr. semester. I tillegg risikerer hun å miste oppholdstillatelsen dersom hun jobber mer en 20 timer i uken ved siden av studie. Hvordan er det å legge rette for å rekruttere utenlandske studenter?

Studenter med mastergrad, som har et ønske om å gjøre en akademisk karriere, blir gjerne i samme land for å ta en doktorgrad har Regina Paul, uttalte nestleder i Stipendiatorganisasjonen i Norge til Khrono i aug-23.. Hun pekte på at en konsekvens av et lavere antall utenlandske studenter kan bety et lavere antall utenlandske doktorgradsstudenter. Med tanke på at andelen utenlandske statsborgere som tar doktorgrad i Norge ligger på rundt 40 %, kan innføringen av skolepenger også ha stor innvirkning på antallet doktorgradsstudenter generelt.

Utdanning har alltid blitt sett på som en investering, ikke bare for enkeltindividet, men også for samfunnet. Kristin Pantovics historie er dessverre ikke enestående. Mens hun jobber og betaler skatt og bidrar til norsk økonomi, stenger systemet døren for hennes egen utdanning. Mange internasjonale studenter som ønsker å berike teknologiregionen med sin kompetanse, møter nå uoverkommelige hindringer.

Teknologitrianglet er tydelige på at vi i en tid der tilgangen på kvalifisert arbeidskraft er avgjørende for teknologisk innovasjon, er det nødvendig å revurdere veien vi går. Bedriftene mister ikke bare talenter som Kristina. De mister også mangfoldet og den nødvendige kompetansen som internasjonale studentene bringer med seg. Det igjen kan resultere i et framtidig gap i teknologisk innovasjon, noe som går på tvers av regionens mål om å være en global leder innenfor teknologi og vitenskap.

Internasjonalt perspektiv:

Tyskland, i en parallell situasjon, vurderer å avskaffe studieavgifter for internasjonale studenter i Baden-Württemberg. Et uavhengig utvalg anbefaler dette for å møte behovet for arbeidskraft og unngå fall i antallet internasjonale studenter. Lederen Antonio Loprieno betegner studieavgiften som et «velment eksperiment» og understreker viktigheten av å bevare Tysklands åpne og imøtekomende karakter.

I Norge og internasjonalt bør vi lære av Tysklands erfaringer og revurdere veien vi går. Studieavgifter truer ikke bare individuell utdanning, men også regionens evne til å konkurrere globalt. Det er på høy tid å handle kollektivt for å sikre at teknologiregionens fremtidige arbeidskraft er mangfoldig, kompetent og klar til å møte de teknologiske utfordringene som ligger foran oss.

I tillegg bør vi stille oss spørsmålet om hvordan vi skal håndtere utenlandske studenter fra land vi har utfordringer med å åpne opp landets teknologi- og forskningskompetanse til. Ved å innføre studieavgift vil kun studenter med særdeles god økonomi i sine hjemland ha råd til å velge utdanning i Norge. Dette er kanskje den gruppen som er tettest knyttet til interesse og midler til å bruke studenter til å skaffe seg urettmessig innsikt i sikkerhetssårbar kunnskap

Oppfordring til handling:

Å utelukke kompetente enkeltpersoner basert på økonomiske hindringer truer ikke bare den enkeltes rett til utdanning, men regionens evne til å konkurrere globalt. Det kreves en felles innsats fra universiteter, næringslivsklynger og myndigheter for å sikre en mangfoldig og kompetent arbeidsstyrke som kan møte fremtidige utfordringer innen teknologisk innovasjon.